

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA W POZNANIU

LPO.410.15.2.2025

**Pani
Anna Krakowska
Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy
Rodzinie w Poznaniu
ul. Cześnikowska 18
60-330 Poznań**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/060 Zapewnienie opieki dzieciom i młodzieży umieszczonym w domach pomocy społecznej

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Poznaniu, ul. Cześnikowska 18, 60-330 Poznań ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Anna Krakowska, Dyrektor MOPR, od 27 listopada 2020 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Działania na rzecz wsparcia dla niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży. 2. Nadzór nad działalnością domów pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 r. do zakończenia czynności kontrolnych, tj. do 26 września 2025 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały znaczenie dla przedmiotu kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Ewa Kruszyńska – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/890/2025 z 6 czerwca 2025 r.

(akta kontroli str. 1, 2)

---

¹ Dalej: także MOPR albo Ośrodek.

² Dalej: Dyrektor.

³ Dz. U. z 2022 r., poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2022-2025⁵, w MOPR, odpowiedzialnym za realizację zadań własnych Miasta Poznania określonych m.in. w ustawach o pomocy społecznej⁶ i o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁷, podejmowano działania na rzecz wspierania niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży.

W obowiązujących w latach 2022-2025 (do 26 września) dokumentach strategicznych Miasta Poznań⁸, które zostały opracowane przy udziale Ośrodka, zaplanowano do realizacji przez MOPR lub przy jego współpracy, zadania wpisujące się w obszar wsparcia niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży. Kontrolowana jednostka podejmowała działania na rzecz małoletnich umieszczonych w Domu Pomocy Społecznej w Poznaniu dla dzieci i młodzieży⁹ dotyczące m.in.: zapewnienia pomocy w procesie leczenia, rehabilitacji fizycznej i usprawniania zaburzonych funkcji organizmu, a także wspierania ich rodzin. Ośrodek uczestniczył również w działaniach mających na celu promocję rodzicielstwa zastępczego dla niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży oraz pozyskiwanie osób do pełnienia funkcji rodzin zastępczych specjalistycznych, a także w realizacji projektów i programów sprzyjających procesowi deinstytucjonalizacji usług społecznych w lokalnym środowisku, z których część pośrednio dotyczyła dzieci i młodzieży umieszczonych w DPS.

Decyzje o umieszczeniu dzieci i młodzieży w DPS były wydawane zgodnie z treścią postanowień sądów, a ww. osoby umieszczone w Domu w okresie objętym kontrolą nie zostały do niego przyjęte poza kolejnością wynikającą z listy oczekujących. Na przestrzeni dwóch miesięcy na skutek interwencyjnego przyjęcia jednego dziecka został naruszony limit miejsc mieszkańców DPS wynikający m.in. z zezwolenia Wojewody Wielkopolskiego, jednak nie wiązało się to z przekroczeniem rzeczywistej liczby miejsc w Domu.

Po umieszczeniu dzieci w Domu, w MOPR nie prowadzono wobec czworga dzieci¹⁰ działań, które mogłyby potencjalnie przyczynić się do opuszczenia przez nie placówki, co nie sprzyjało realizacji celów wynikających ze „Strategii rozwoju usług społecznych, polityki publicznej do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)”¹¹ i było nierzetelne.

W związku z niepowierzeniem przez Prezydenta Miasta Poznania pracownikom MOPR zadań w zakresie sprawowania nadzoru nad domami pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną, NIK nie poddaje ocenie niniejszego obszaru.

---

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Do 26 września 2025 r.

⁶ Ustawa z 12 marca 2004 o pomocy społecznej (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 1214), dalej: również uops.

⁷ Ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (j.t. Dz.U. z 2025 r. poz. 49), dalej również uopz.

⁸ Dalej także: Miasto

⁹ Prowadzonym przez Zgromadzenie Córek Matki Bożej Bolesnej „Serafitki”. Dalej także: DPS albo Dom.

¹⁰ Spośród ośmiorga objętych próbą kontrolną. Z wyłączeniem przypadków, w których umieszczenie w Domu miało miejsce na podstawie inicjatywy rodziny biologicznej dziecka.

¹¹ Uchwała Rady Ministrów nr 135 z 15 czerwca 2022 r. (M.P. z 2022 r. poz. 767), dalej: Strategia Rozwoju Usług Społecznych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹² kontrolowanej działalności

OBSZAR	1. Działania na rzecz wsparcia dla niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży
Opis stanu faktycznego	<p>1.1. MOPR, będący jednostką organizacyjną Miasta Poznania, zgodnie ze Statutem¹³ zobowiązany był m.in. do realizacji następujących zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - z zakresu ustawy o pomocy społecznej polegających głównie na: rozpoznawaniu potrzeb społecznych oraz poddaniu analizie i ocenie zjawisk będących ich źródłem; organizowaniu funkcjonowania pomocy społecznej w Mieście z uwzględnieniem rozwoju nowych form pomocy i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb oraz prowadzenia i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej; ustalaniu uprawnień, przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń; pobudzaniu społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin w ramach społeczności lokalnej; prowadzeniu profesjonalnej działalności, w szczególności pracy socjalnej, ukierunkowanej na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub uzyskaniu zdolności do pokonywania trudnych sytuacji życiowych i pełnego funkcjonowania w społeczeństwie; - z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej polegających na: wspieraniu rodzin doświadczających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w celu przywrócenia zdolności do wypełniania tych funkcji; organizowaniu rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców biologicznych; pomocy w usamodzielnianiu pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej; organizacji działań wspierających rodziny i system pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 3-19)

W obowiązujących w latach 2022-2025 (do 26 września) dokumentach strategicznych Miasta przygotowanych przy udziale Ośrodka zaplanowano do realizacji przez MOPR lub przy jego współpracy, następujące zadania wpisujące się w obszar wsparcia niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży:

W dwóch Poznańskich Programach Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata: 2020-2022¹⁴ (pierwszy) oraz 2023-2025¹⁵ (drugi):

- upowszechnienie wśród mieszkańców Poznania wiedzy na temat możliwości wspierania rodziny poprzez promowanie pozytywnego wzorca relacji rodzinnych i wyróżniających się działań z zakresu wspierania rodziny oraz utworzenie i bieżącą aktualizacją bazy informacyjnej o dostępnych usługach na terenie Miasta. Celem tych zadań było wzmocnienie potencjału rodziny,
- zwiększenie dostępności wsparcia specjalistycznego dla rodziny poprzez opracowanie i realizację przedsięwzięć profilaktycznych oferujących każdej rodzinie wsparcie oraz służących identyfikacji problemów rodzin z trudnościami

¹² Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹³ Nadanym uchwałą Rady Miasta nr XCI/1748/VIII/2023 z 24 października 2023 r.

¹⁴ Przyjęty uchwałą Rady Miasta nr XXVIII/500/VIII/2020 z 19 maja 2020 r.

¹⁵ Przyjęty uchwałą Rady Miasta nr LXXXVII/1618/VIII/2023 z 30 czerwca 2023 r.

w środowisku lokalnym. Celem tego zadania było wzmocnienie potencjału rodziny,

- ułatwianie/umożliwianie rodzinom ze zdiagnozowanymi problemami uzyskania pomocy w zapewnieniu stabilizacji życiowej poprzez poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne, prawne i inne służące poprawie funkcjonowania rodziny oraz zapewnienie pomocy specjalistycznej rodzinom z dziećmi ze szczególnymi potrzebami zdrowotnymi. Celem tych zadań było zapewnienie usług, pomocy oraz świadczeń dla rodziny,
- planowanie i wspieranie rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej poprzez poszerzanie i aktualizację katalogu działań motywujących do utworzenia zawodowych rodzin zastępczych, prowadzenie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodzinnych form pieczy zastępczej oraz tworzenie nowych zawodowych form tej pieczy. Celem tych zadań było zapewnienie pieczy zastępczej każdemu dziecku w sytuacji kryzysowej – adekwatnie do jego indywidualnych potrzeb;

W programie pn. Kierunki działań i zadania Miasta Poznania na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2025¹⁶:

- rozwijanie usług asystencji osobistej dla osób z niepełnosprawnościami. Jako rezultat tego zadania wskazano wzrost liczby osób niepełnosprawnych uczestniczących w różnorodnych formach aktywności społecznej,
- rozwijanie różnorodnych form usług wspierających rodziny z dziećmi z niepełnosprawnością, w szczególności poprzez: zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług poradnictwa dla rodzin, rozwój wolontariatu na ich rzecz oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością możliwości udziału w koloniach wypoczynkowych, zdrowotnych, obozach i innych formach odpoczynku. Jako rezultat tego zadania wskazano zapewnienie pomocy i wsparcia adekwatnego do potrzeb dla rodzin i opiekunów faktycznych osób z niepełnosprawnością,
- rozwijanie różnorodnych form opieki wytchnieniowej dla rodzin i opiekunów faktycznych osób z niepełnosprawnościami. Jako rezultat tego zadania wskazano zapewnienie wsparcia wytchnieniowego dla rodzin i opiekunów faktycznych osób z niepełnosprawnością.

(akta kontroli str. 352-498)

W MOPR nie skorzystano z możliwości określenia procedur, zasad współdziałania z: organizatorami pieczy zastępczej, powiatowymi centrami pomocy rodzinie oraz innymi podmiotami w celu zapobiegnięcia umieszczenia dzieci i młodzieży w domu pomocy społecznej. W Ośrodku były natomiast wprowadzone do stosowania od 30 marca 2022 r. procedury pn.: *Zapewnienie opieki i wsparcia całodobowego poza miejscem zamieszkania* dotyczące udzielania świadczeń z zakresu pomocy społecznej, w tym kierowania i umieszczania w domach pomocy społecznej oraz *Pieczka zastępcza*, dotycząca umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 245-295)

1.2. W okresie objętym kontrolą, na terenie Poznania funkcjonował DPS dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie prowadzony przez Siostry Serafitki, którym Miasto zleciło realizację zadania publicznego polegającego na zapewnieniu całodobowej opieki dzieciom i młodzieży niemogącym z powodu

---

¹⁶ Przyjęty uchwałą Rady Miasta nr XLII/739/VIII/2021 z 16 lutego 2021 r. Dalej: Kierunki działań na lata 2021-2025.

niepełnosprawności samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu. Docelowo, w 2022 r. przewidziano opiekę nad 60 osobami, w 2023 r. nad 57, a w 2024 r. i 2025 r. w obu przypadkach nad 53.

Łączna liczba mieszkańców ww. DPS kształtowała się następująco, wg stanu na:

- 31 grudnia 2022 r. - 56 (zajmujących 93,3% przewidzianych miejsc),
- 31 grudnia 2023 r. - 54 (zajmujących 94,7% przewidzianych miejsc),
- 31 grudnia 2024 r. - 54 (zajmujących 101,9% przewidzianych miejsc¹⁷),
- 31 marca 2025 r. - 50 (zajmujących 94,3% przewidzianych miejsc).

(akta kontroli str. 308, 513)

Analiza działań podejmowanych w MOPR na rzecz wsparcia dla niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży przeanalizowano na próbie spraw pięciu osób poniżej 18 roku życia, skierowanych i umieszczonych przez Ośrodek w DPS (spośród ogółem ośmiu umieszczonych w tym Domu w kontrolowanym okresie), wykazała że:

- dwie rodziny zgłosiły się do MOPR z postanowieniem sądu będącym zgodą na umieszczenie dziecka w DPS i wnioskiem o umieszczenie w Domu, rodziny te nie były wcześniej znane w Ośrodku - nie prowadzono monitoringu dzieci i nie stosowano działań pomocowych,
- monitoring dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, był prowadzony przez MOPR w stosunku do dwójki dzieci i polegał na kontroli sytuacji rodziny podczas wizyt pracownika socjalnego w celu weryfikacji sytuacji rodziny oraz sprawowania opieki nad dzieckiem, a także poprzez badanie potrzeb rodziny i proponowanie oraz ustalanie odpowiedniego poziomu wsparcia,
- jednego dziecka nie objęto monitoringiem, gdyż przebywało ono wcześniej w rodzinie zastępczej, dla której koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej był pracownik Centrum Wspierania Rodzin "Swoboda" w Poznaniu¹⁸,
- wobec trzech rodzin Ośrodek zastosował działania pomocowe polegające na: wsparciu rodziców dziecka w prawidłowym funkcjonowaniu poprzez przyznanie specjalistycznych usług opiekuńczych w zakresie: uczenia i rozwijania umiejętności do samodzielnego życia, pomocy w załatwianiu spraw urzędowych, pomocy w gospodarowaniu pieniędzmi, pielęgnacji jako wsparcia procesu leczenia, rehabilitacji fizycznej i usprawnianiu zaburzonych funkcji organizmu, pomocy w uzyskaniu mieszkania, negocjowaniu i wnoszeniu za nie opłat. Ponadto polegały one na: uzgadnianiu i pilnowaniu terminów wizyt lekarskich, badań diagnostycznych (zakres pomocy dla jednej rodziny); współpracy z rodziną biologiczną asystenta rodziny i psychologa zarówno w środowisku, jak i w MOPR (zakres pomocy dla jednej rodziny); współpracy asystenta rodziny mającej na celu pomoc w uregulowaniu formalności związanych z uzyskaniem środków na dziecko, wzmocnienie kompetencji wychowawczych związanych z opieką nad niepełnosprawnym dzieckiem, a także propozycji wsparcia w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych oraz współpracy z pedagogiem (klientka nie zdecydowała się na pomoc), przeprowadzeniu wywiadów środowiskowych i poradnictwie pracownika socjalnego dotyczącym np. formalności jakie należało spełnić, aby dziecko objąć wsparciem Ośrodka Rehabilitacji Diennej (zakres pomocy dla jednej rodziny),

---

¹⁷ Co szerzej opisano w punkcie 2.2 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

¹⁸ Miejska jednostka budżetowa Miasta realizująca działania w obszarze wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Dalej: CWR Swoboda.

- z dwiema rodzinami współpracował organizator rodzinnej pieczy zastępczej, dla której koordynatorem był pracownik CWR Swoboda. W pozostałych trzech przypadkach nie współpracowano z organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej; Dyrektor wyjaśniła m.in., że *wynikało to z posiadania przez rodziców pełni władzy rodzicielskiej (nie została im ograniczona ani odebrana), w tym jedna rodzina pozostawała pod nadzorem kuratora,*
- żadnego dziecka Ośrodek nie zgłosił do przysposobienia do ośrodka adopcyjnego działającego na terenie województwa wielkopolskiego,
- wobec żadnego dziecka w MOPR nie podjęto prób umieszczenia go w pieczy instytucjonalnej,
- po umieszczeniu trojga dzieci w DPS, w Ośrodku nie podejmowano działań mających na celu opuszczenie tej placówki i zapewnienie im opieki w środowisku rodzinnym – w jednym przypadku rodzice byli pozbawieni władzy rodzicielskiej, co zostało szerzej opisane w sekcji *stwierdzone nieprawidłowości*. W przypadku dwójki dzieci działania takie były podejmowane i polegały na wsparciu rodzin przez asystenta rodziny. Ponadto, realizowano działania polegające na: wsparciu, poradnictwie i edukacji w zakresie kompetencji rodzicielskich.

(akta kontroli str. 311, 312)

Badaniem objęto również podejmowanie przez MOPR działań spójnych z ideą deinstytucjonalizacji usług na rzecz trojga niepełnosprawnych intelektualnie dzieci¹⁹. Analiza wykazała, że wobec tych dzieci w MOPR nie podejmowano działań mających na celu opuszczenie Domu, co szerzej opisano w sekcji *stwierdzone nieprawidłowości* niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 311, 312, 316-318)

Odnosząc się do przyczyny umieszczenia dzieci w DPS, a nie w pieczy zastępczej oraz ich problemów zdrowotnych²⁰, które przesądziły o umieszczeniu w DPS, Zastępczyni Dyrektor wyjaśniła m.in., że: *zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 12 sierpnia 2012r. w sprawie domów pomocy społecznej, w przypadku małoletniego dziecka do domu pomocy społecznej kieruje się na podstawie postanowienia sądu opiekuńczego w przedmiocie udzielenia zezwolenia na skierowanie do domu pomocy społecznej. Jednocześnie informuję, iż dokumentacja medyczna oraz zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia dziecka nie jest wg powołanego wyżej rozporządzenia dokumentem obligatoryjnym, który musi znaleźć się w dokumentacji w momencie skierowania do domu pomocy społecznej. Wydanie decyzji kierującej małoletniego dziecka do DPS oparte jest na przedmiotowym postanowieniu sądu.*

(akta kontroli str. 313-315)

W odniesieniu do dwojga dzieci umieszczonych w DPS w latach 2022-2025 (do 26 września) MOPR podejmował działania zmierzające do opuszczenia Domu. W przypadku dziecka umieszczonego w DPS w 2022 r. działania takie podejmowano w każdym z lat okresu 2022-2024 r., a w przypadku drugiego

¹⁹ Z powiatów innych niż Poznań, po ich umieszczeniu w latach 2022-2025 (do 26 września) w DPS.

²⁰ Dzieci miały rozpoznane m.in.: wrodzone choroby przewodu pokarmowego, choroby serca, nerek, płuc, niewydolność oddechową, schorzenia charakteryzujące się uszkodzeniem lub zaburzeniem funkcji mózgu, liczne wady rozwojowe, zaburzenia napięcia mięśniowego, opóźnienie rozwoju psychoruchowego, mózgowie porażenie dziecięce, znaczące ograniczenia we wszystkich sferach rozwoju, ograniczony rozwój psychoruchowy, autyzm dziecięcy i upośledzenie umysłowe w stopniu znacznym, niepełnosprawność intelektualną w stopniu lekkim i niepełnosprawność ruchową.

dziecka, tylko w roku umieszczenia w Domu, tj. w 2024 r., co stanowiło wartości wskaźnika skuteczności w badanych latach na poziomie 0,25.²¹

(akta kontroli str. 311, 312)

Na podstawie analizy dokumentacji ośmiu spraw²² stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą, pięcioro dzieci trafiło do DPS z rodziny biologicznej (w tym jedno bezpośrednio ze szpitala - po porodzie nie było wypisane ze szpitala), jedno dziecko z pogotowia rodzinnego, jedno z rodziny zastępczej, w której zostało umieszczone przez sąd na czas trwania postępowania o odebranie władzy rodzicielskiej, a jedno z innego dps. W przypadku wszystkich dzieci o umieszczeniu w Domu orzekł sąd opiekuńczy, przy czym zmiana postanowienia o umieszczeniu w pieczy zastępczej na umieszczenie w DPS nastąpiła w przypadku czworga dzieci.

(akta kontroli str. 511, 512)

1.3. Według stanu na 31 grudnia 2022 r., na terenie Miasta było sześć rodzin zastępczych specjalistycznych, a według stanu na 31 grudnia 2023 r. i 2024 r. oraz 31 marca 2025 r. były cztery takie rodziny.

W okresie objętym kontrolą, MOPR brał udział w działaniach mających na celu promocję rodzicielstwa zastępczego dla niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży oraz pozyskiwanie osób do pełnienia funkcji rodzin zastępczych specjalistycznych, które były podejmowane w następujących formach:

- kampanii informacyjnych i medialnych: cykl reportaży radiowych; współpraca z mediami lokalnymi w celu przybliżenia codzienności rodzin zastępczych poprzez regularną emisję programów, także w formie powtórek; stoiska informacyjne w centrach handlowych (przykładowo stoisko w ramach akcji „Zdrowie pod kontrolą”, w którym mieszkańcy mogli jednocześnie dowiedzieć się jak zostać rodziną zastępczą); regularnie udostępniane w mediach społecznościowych posty o konkretnych dzieciach - apele o charakterze ogólnopolskim,
- wsparcia, szkoleń²³ i pomocy dla rodzin zastępczych. Od 2024 r. wprowadzono specjalne pakiety wsparcia dla rodzin zawodowych: medyczny, sportowo-kulturalny oraz rozwój osobisty. Każda rodzina zastępcza otrzymywała wsparcie koordynatora w codziennej opiece nad dzieckiem, w tworzeniu dla niego planu wsparcia, w dostępie do specjalistów (psychologa, terapeuty, logopedy itp.) oraz w kontaktach z rodzicami biologicznymi,
- realizacja projektu unijnego dofinansowanego z Funduszy Europejskich pn. "Poprawa dostępu do usług społecznych wspierających rodziny i rodzinną pieczę zastępczą" (2025–2027).

(akta kontroli str. 296-302)

MOPR nie posiadał danych o liczbie kandydatur zgłoszonych na rodzinę zastępczą dla niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży oraz o przyczynach ich odrzucenia w latach 2022-2025 (do 31 marca) przez CWR Swoboda.

---

²¹ Iloraz liczby dzieci umieszczonych w DPS w badanym okresie, wobec których Dyrektor MOPR w latach 2022-2025 podjął działania, zmierzające do opuszczenia Domu i liczby dzieci umieszczonych w DPS w badanym okresie, a także Iloraz liczby dzieci umieszczonych w DPS w badanym okresie, wobec których MOPR w podjął działania w ciągu roku od umieszczenia przynajmniej jednokrotnie, zmierzające do opuszczenia Domu i liczby dzieci umieszczonych w DPS w badanym okresie.

²² Z tego pięciu spraw dzieci z Poznania i trzech z powiatów innych niż Poznań.

²³ Organizatorem cyklicznych szkoleń przygotowujących do roli rodzica zastępczego było CWR Swoboda.

(akta kontroli str. 300)

Ośrodek współuczestniczył w realizacji następujących projektów i programów sprzyjających procesowi deinstytucjonalizacji usług społecznych w lokalnym środowisku Miasta:

- w latach 2022-2025 projektu dotyczącego mieszkania wspomaganego w zakresie wydawania decyzji administracyjnej dla mieszkańca,
- w latach 2024-2025 projektu *Pomoc po sąsiedzku – rozwój usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej dla mieszkańca Poznania* w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 (FEW) współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) działanie nr 5: *Usługa krótkoterminowego pobytu dziennego i całodobowego /opieka wytchnieniowa* w zakresie wydawania skierowania,
- w 2024 r. programu Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej pn. *Program rozwoju rodzinnych domów pomocy – edycja 2024* w zakresie wydawania decyzji administracyjnej dla mieszkańca i wysokości opłaty ponoszonej za pobyt,
- w 2025 r. projektu dotyczącego zapewnienia usług opiekuńczych i bytowych w rodzinnym domu pomocy w zakresie wydawania decyzji administracyjnej dla mieszkańca i wysokości opłaty ponoszonej za pobyt.

(akta kontroli str. 513-520)

Dyrektor wskazała na następujące systemowe rekomendacje w obszarze wsparcia rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym intelektualnie, które w jej opinii mogłyby skutkować zapobiegnięciu umieszczenia dziecka w domu pomocy społecznej:

- rozwój usług opiekuńczych i wytchnieniowych: tworzenie sieci opieki wytchnieniowej (krótkoterminowej, godzinowej, weekendowej), rozwój asystentury osobistej dziecka z niepełnosprawnością, finansowanie czasowych miejsc pobytu w ośrodkach wsparcia jako alternatywy dla domu pomocy społecznej,
- wzmocnienie wsparcia finansowego: zwiększenie świadczeń pielęgnacyjnych i wprowadzenie elastyczności (możliwość pracy w niepełnym wymiarze przy zachowaniu świadczenia), szersza refundacja leków, sprzętu, terapii i rehabilitacji, stabilne finansowanie usług społecznych – odejście od krótkotrwałych projektów na rzecz długofalowych programów systemowych,
- koordynacja i integracja usług: tworzenie zintegrowanych centrów usług (opieka, terapia, edukacja, wsparcie psychologiczne) w jednym miejscu, uproszczenie procedur przyznawania świadczeń i usług,
- edukacja i wsparcie szkolne: rozwój edukacji włączającej – finansowanie asystentów ucznia, nauczycieli wspomagających, specjalistycznych zajęć, indywidualne programy rozwoju dziecka przygotowane przez interdyscyplinarny zespół, wsparcie rodziców poprzez szkolenia i warsztaty o możliwościach edukacyjnych i rehabilitacyjnych,
- wsparcie emocjonalne i społeczne: rozwój grup wsparcia i poradnictwa psychologicznego dla rodziców, systematyczne kampanie społeczne przeciwdziałające stygmatyzacji osób z niepełnosprawnością intelektualną, rozwój sieci wolontariatu wspierającego rodziny (np. opieka godzinowa, pomoc w obowiązkach domowych),
- perspektywa długofalowa: rozwój mieszkań wspomaganých i treningowych, aby dziecko miało zapewnioną samodzielność w przyszłości, tworzenie środowiskowych domów pomocy i centrów aktywizacji jako alternatywy dla domów pomocy społecznej, systemowe rozwiązania prawne i finansowe dające rodzicom pewność, co stanie się z dzieckiem po ich śmierci (np. fundusze powiernicze, gwarancje mieszkaniowe).

(akta kontroli str. 296, 300, 301)

1.4. Według stanu na 31 grudnia 2024 r., w domach pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną umieszczonych było w okresie objętym kontrolą łącznie 14 osób, z tego decyzje o skierowaniu do DPS wydano dla jednej osoby zamieszkałej poza terenem Miasta (jedna decyzja) i dla 13 osób zamieszkałych na jego terenie (w tym dla pięciu osób MOPR wydał więcej niż jedną decyzję²⁴).

(akta kontroli str. 309)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość.

MOPR nie podejmował działań, które mogłyby potencjalnie przyczynić się do opuszczenia przez nie Domu wobec czworga dzieci²⁵, po ich umieszczeniu w DPS. Nie sprzyjało to realizacji celów wynikających ze „Strategii rozwoju usług społecznych, polityki publicznej do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)”²⁶ i było nierzetelne.

(akta kontroli str. 311, 312)

Dyrektor MOPR wyjaśniła: *w domach pomocy społecznej umieszczane są dzieci, których rodzice nie zostali ograniczeni ani pozbawieni władzy rodzicielskiej. Decydującym czynnikiem determinującym konieczność skierowania małoletniego do DPS jest w każdym przypadku stan jego zdrowia oraz potrzeba zapewnienia całodobowej opieki i wsparcia, których rodzina nie jest w stanie zagwarantować w warunkach domowych. Umieszczanie dzieci w domach pomocy społecznej wynika z przesłanek określonych w ustawie o pomocy społecznej i nie mieści się w zakresie regulacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Należy podkreślić, że dom pomocy społecznej nie stanowi alternatywnej formy pieczy zastępczej. (...) Wydanie decyzji kierującej małoletnie dziecko do domu pomocy społecznej oparte jest na postanowieniu sądu, które sąd wydaje na podstawie złożonego wniosku przedstawiciela ustawowego dziecka, zazwyczaj rodzica biologicznego. Przedmiotowe postanowienie zostaje wydane przez sąd w oparciu o dowody przedstawione w sprawie umieszczenia dziecka w domu pomocy społecznej. Zatem sąd uznaje, iż zachodzą przesłanki do umieszczenia dziecka w ww. placówce. Dyrektor MOPR dodała, że w przypadku jednej małoletniej umieszczonej w DPS na podstawie postanowienia sądu, na wniosek dyrektora ww. placówki, sąd zmienił wcześniejsze postanowienie i powierzył dziecko rodzinie zastępczej.*

(akta kontroli str. 508-510)

NIK wskazuje, że niepodjęcie wobec tych dzieci prób mających na celu zapewnienie im opieki w środowisku rodzinnym: w rodzinie biologicznej, zastępczej lub adopcyjnej nie sprzyjało deinstytucjonalizacji usług wsparcia na rzecz niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży. Służyć by temu mogło np. podjęcie działań w celu nawiązania współpracy z innymi jednostkami, takimi jak sąd rodzinny, rodzina biologiczna, placówka opiekuńczo-terapeutyczna. Podkreślić należy, że powyższe działania mogłyby ograniczyć ryzyko „zniknięcia” dzieci z systemu pieczy zastępczej oraz statystyk, a także utraty zainteresowania ich losem jednostek organizacyjnych właściwych w sprawach umieszczania

²⁴ Każdą z decyzji wydał MOPR w Poznaniu, inne gminy nie kierowały osób do DPS w trybie art. 59 ust. 1 ups.

²⁵ Spośród ośmiorga objętych próbą kontrolną. Z wyłączeniem przypadków, w których umieszczenie w Domu miało miejsce na podstawie inicjatywy rodziny biologicznej dziecka.

²⁶ Uchwała Rady Ministrów nr 135 z 15 czerwca 2022 r. (M.P. z 2022 r. poz. 767), dalej: Strategia Rozwoju Usług Społecznych.

dzieci w pieczy zastępczej. Strategia Rozwoju Usług Społecznych w obszarze wsparcia dziecka w kryzysie zakłada m.in. rozwój małych placówek, takich jak rodzinne domy dziecka, w zamian za zmniejszanie miejsc w dużych ośrodkach, a także zmniejszanie liczby miejsc w domach pomocy społecznej dla dzieci na rzecz innych nieinstytucjonalnych form wsparcia dzieci z niepełnosprawnościami²⁷. Założono w niej również, że należy dążyć do tego, aby dziecko przebywało w rodzinnej pieczy zastępczej, a nie instytucjonalnej²⁸.

OCENA CZĄSTKOWA

W obowiązujących w latach 2022-2025 (do 26 września) dokumentach strategicznych Miasta przygotowanych przy udziale Ośrodka zaplanowano do realizacji przez MOPR lub przy jego współpracy, zadania wpisujące się w obszar wsparcia niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży. Podejmowano w tym zakresie działania na rzecz małoletnich umieszczonych w DPS, dotyczące m.in.: zapewnienia pomocy w procesie leczenia, rehabilitacji fizycznej i usprawniania zaburzonych funkcji organizmu oraz wielopłaszczyznowego wspierania ich rodzin. Ośrodek uczestniczył również w działaniach mających na celu promocję rodzicielstwa zastępczego dla niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży oraz pozyskiwanie osób do pełnienia funkcji rodzin zastępczych specjalistycznych a także w realizacji projektów i programów sprzyjających procesowi deinstytucjonalizacji usług społecznych w lokalnym środowisku, z których część pośrednio dotyczyła dzieci i młodzieży umieszczonych w DPS. Po umieszczeniu dzieci w Domu, w MOPR nie prowadzono jednak wobec czworga dzieci²⁹ działań mających na celu umożliwienie im opuszczenia DPS, co nie sprzyjało realizacji celów wynikających ze Strategii Rozwoju Usług Społecznych i było nierzetelne.

OBSZAR

2. Nadzór nad działalnością domów pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną

2.1. W obowiązujących w latach 2022-2025 (do 26 września) dokumentach określających organizację wewnętrzną MOPR lub innych jego uregulowaniach wewnętrznych, nie uwzględniono realizacji zadań dotyczących nadzoru nad domami pomocy społecznej lub ich kontroli. Prezydent Miasta nie powierzył MOPR sprawowania nadzoru nad domami pomocy społecznej.

(akta kontroli str. 3-244, 245-249)

2.2. Średni czas oczekiwania osób umieszczonych na miejsce w Domu w okresie objętym kontrolą wyniósł 21,3 dni, licząc od dnia wydania prawomocnego postanowienia sądu o umieszczeniu w domu pomocy społecznej (najkrócej pięć dni, a najdłużej 82).

W przypadku dziecka, które oczekiwało na przyjęcie do DPS 82 dni, z wnioskiem o umieszczenie, wraz z postanowieniem sądu z 2 grudnia 2021 r., w sprawie zgody na umieszczenie dziecka w DPS (wniosek z 7 stycznia 2022 r., tj. po 36 dniach od daty postanowienia sądu) zwróciła się do MOPR jego matka. W dniu 13 stycznia 2022 r. został przeprowadzony rodzinny wywiad środowiskowy w domu rodzinnym dziecka, a decyzja kierująca do DPS została wydana 2 lutego 2022 r., tj. po 20 dniach od przeprowadzenia przedmiotowego wywiadu i analizy sprawy. Decyzję o umieszczeniu dziecka w Domu wydano w MOPR 16 lutego 2022 r.³⁰, a dziecko zostało do niego przyjęte 22 lutego 2022 r.

²⁷ Str. 21.

²⁸ Str. 104.

²⁹ Spośród ośmiorga objętych próbą kontrolną.

³⁰ W decyzji podano, że termin faktycznego przybycia należy ustalić z Dyrektorem DPS.

(akta kontroli str. 310, 316-318, 351)

Badanie pięciu decyzji o umieszczeniu w DPS³¹, wykazało, że decyzje te zostały wydane w MOPR zgodnie z treścią postanowień sądów, z czego dwie decyzje zostały wydane na czas trwania postępowania sądowego, a trzy na czas nieokreślony.

(akta kontroli str. 351)

Analiza dokumentacji ośmiorga dzieci i młodzieży przyjętych do DPS w latach 2022-2025 (do 26 września) wykazała, że nie wystąpiła sytuacja niemożliwości umieszczenia z powodu braku wolnych miejsc, w związku z czym nie było konieczności powiadomienia prawnych opiekunów, na podstawie art. 59 ust. 3 ups, o wpisaniu na listę oczekujących oraz o przewidywanym terminie oczekiwania na umieszczenie.

Według stanu na 16 września 2025 r., 350 dni na przyjęcie do Domu oczekiwała jedna osoba wpisana na listę oczekujących³². W tym przypadku w MOPR wystosowano powiadomienie do prawnego opiekuna dziecka o wpisaniu go na listę oczekujących oraz o przewidywanym terminie oczekiwania na umieszczenie w DPS (IV kwartał 2024 r./I kwartał 2025 r.). Osoby umieszczone w Domu w okresie objętym kontrolą, nie zostały do niego przyjęte poza kolejnością wynikającą z listy oczekujących.

(akta kontroli str. 341-351)

W przypadku decyzji wydanej 18 października 2024 r. o umieszczeniu dziecka w DPS jako 54 mieszkańca Domu, liczba osób faktycznie zamieszkałych w DPS wynosiła 53. Jedna mieszkanka Domu została urlopowana z dniem 9 lipca 2024 r. do czasu uzyskania zgody sądu na usamodzielnienie. W 2024 r., liczba miejsc przeznaczonych dla mieszkańców Domu przewidziana w decyzji zmieniającej zezwolenie Wojewody Wielkopolskiego³³ oraz grupa docelowa ujęta w umowie zawartej między Miastem a prowadzącym DPS Zgromadzeniem, wynosiła 53 osoby. W miejsce urlopowanej mieszkanki zostało przyjęte dziecko wymagające natychmiastowego, interwencyjnego przyjęcia. NIK wskazuje, że pomimo tego, że przedmiotowe przekroczenie o jedno³⁴, ww. liczby miejsc w Domu miało charakter formalny, i w opisaney sytuacji nie wiązało się z naruszeniem limitu liczby miejsc rzeczywiście zapewnianych w DPS, to liczba miejsc dla mieszkańców Domu wynikająca m.in. z zezwolenia Wojewody Wielkopolskiego powinna być respektowana.

(akta kontroli str. 296-308, 351, 499-507, 513, 521, 522)

W okresie objętym kontrolą, do MOPR nie wpłynęły skargi lub wnioski dotyczące DPS prowadzonego przez Siostry Serafitki.

(akta kontroli str. 245-249)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

---

³¹ Dobór próby celowy.

³² Osoba umieszczona w domu pomocy społecznej w innym województwie. Decyzją z 1 października 2024 r. zmieniono decyzję z 11 marca 2024 r. o skierowaniu do ww. domu dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie na pobyt czasowy w domu, w którym przebywa, tj. do czasu uzyskania miejsca w DPS oraz skierowano małoletnią do tego Domu. Dodatkowo, małoletnia oczekuje na postanowienie sądu o zmianie poprzedniego postanowienia o umieszczeniu w DPS na umieszczenie w ośrodku z zaburzeniami psychicznymi.

³³ Z 28 grudnia 2023 r. (PS-II.9423.1.7.2023.3).

³⁴ Stan do 6 stycznia 2025 r.

OCENA CZĄSTKOWA

Decyzje o umieszczeniu dzieci i młodzieży w DPS były wydawane zgodnie z treścią postanowień sądów, a ww. osoby umieszczone w Domu w okresie objętym kontrolą, nie zostały do niego przyjęte poza kolejnością wynikającą z listy oczekujących. Na przestrzeni dwóch miesięcy, na skutek interwencyjnego przyjęcia jednego dziecka został naruszony limit miejsc mieszkańców DPS wynikający z zezwolenia Wojewody, jednak nie wiązało się to z przekroczeniem rzeczywistej liczby miejsc w Domu. W związku z niepowierzeniem przez Prezydenta Miasta pracownikom MOPR zadań w zakresie sprawowania nadzoru nad domami pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną, NIK nie poddaje ocenie niniejszego obszaru w tym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

- Wnioski W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o prowadzenie przez MOPR, po umieszczeniu dziecka w DPS, działań umożliwiających zapewnienie mu, w miarę możliwości, opieki w środowisku rodzinnym.
- Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 30 września 2025 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler

Dyrektor

Ewa Kruszyńska
główny specjalista kontroli
państwowej

Karolina Wirszyc-Sitkowska

/podpisano elektronicznie/

/podpisano elektronicznie/